

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apere Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhiepiscopale, Sibiu, str. măcelarilor 45;

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE.

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 80 fil.
rândul cu litere garmond.

Reforma electorală și naționalitățile.

Sub titlul acesta a publicat dl Dr. Emil Babeș în ziarul „Pester Lloyd” din Budapesta un articol mai lung, în una din zilele trecute, spunând în el multe adevăruri la adresa politicianilor maghiari. Unele din ideile și principiile dlui Babeș, de puse în articolul acesta, care a fost publicat din partea redacției la loc de frunte, sunt cunoscute cetitorilor noștri, pentru că au fost dezvoltate și în coloanele ziarului nostru; dar se spun și lucruri noi în articol, de aceea îi reasumăm și noi pe scurt cuprinsul.

Scriitorul articolului face constatarea, că după svonurile de până acum, legea nouă electorală va fi întocmită pe bazele censului de avere și de cultură, după ce conducătorii politicii maghiare numai așa cred, că vor putea mântui domnia pe seama națiunii maghiare, dat fiind, că afară de Nemți, nici o naționalitate din țară cu limbă nemaghiară nu atinge măsura în privința censului, pe care o ating Maghiarii, și astfel preponderanța lor e pe calea aceasta asigurată. Dar asta e curată sinagogă, pentru că astăzi e așa, iar peste un timp oarecare nu va mai fi așa. Censul de avere și de cultură, mai ales însă cel de cultură, pot să-l atingă și naționalitățile nemaghiare cu puțină trupă. Și pot se învăța chiar și ungurește dacă se va cere, ca condiție pentru primirea dreptului de a alege. Legea deci nu e bine contemplată astfel.

Nu e permis, ca fiii de altă limbă ai patriei acesteia, cari au apărut-o și ei în curs de o mie de ani, să fie considerați și tratați ca dușmani ai patriei, ca elemente de neîncredere. Dacă astăzi elementele acestea stau în contrast cu di-

recția politică maghiară, vina nu e a lor, ci a politicii maghiare, care a întors direcția și nu vrea să mai știe nimica de ordinea de drept stabilită din partea primului rege ungăr și de principiile tradiționale ale egalei îndreptățiri politice și de limbă!

Un guvern înțelept ar trebui deci, ca întâiu de toate să aplaneze contrastele dintre Maghiari și celelalte naționalități, și apoi să se apuce de legea electorală, în care nu ar mai fi nici o trebuință de cautele, după ce odată ar fi delăturată neîncrederea și dușmănia, mai ales, că naționalitățile pot să fie numai neplăcute Maghiarilor în parlament, iar periculoase la nici un caz, fiind că în cazul cel mai bun vor putea trimite la dietă 40—60 de deputați, nu mai mulți. Iar cu o astfel de minoritate disparență parlamentară, doară vor putea birui Maghiarii?!

Medicii politicii ungurești ar trebui deci, ca înainte ce leagă rana, să o examineze bine, să o curețe și desinfecteze, pentru că dacă o leagă numai, rana coace mai departe și inficiază organismul întreg.

Autorul articolului vorbește apoi despre acțiunea de împăcare și-și exprimă părerea de rău, că partidele politice și cercurile guvernamentale nu au dat ideii sprijinul și îmbrățișarea cuvenită, în schimb însă au trimis pe plan pe cei dela „Ungaria” și dela „Lumina”, cari au compromis numai ideea împăcării și au discreditat-o. Constată în fine, că e greșită părerea, că partide politice după naționalități nu s’ar putea forma în patria noastră, căci faptul e, că naționalitățile sunt recunoscute în legile vechi ale țării ca factori separați. Vorbesc doară legile vechi despre „natio valahica” ca despre un corp național de sine stătător. Dar pentru aceea, un partid naționalist, e tot așa parte întregitoare a națiunii ungare, ca un partid maghiar. Așa e aceasta în lumea întreagă!... „Așa de es. sunt

considerați Irlandezii în Anglia ca reprezentanți englezi, Polonii în Prusia ca reprezentanți germani, Cehii, Polonii, Rutenii etc. din Austria ca reprezentanți austriaci, — zice domnul Babeș, încheindu-și articolul, — și nime nu trage la îndoială legalitatea grupării lor separate, fiindcă s’au constituit în partide separate irlandeze, polone, ceh, etc. Să nu se facă deci nici la noi deosebire, în mijlocul națiunilor mari europene, cu ajutorul unor teorii speciale, cari în ultima analiză vor duce acolo, că încă și dreptul de existență al cetățenilor de altă limbă va fi tras la îndoială. Să nu fim noi mai catolici decât Papa, și să nu supralicim pe înaintașii noștri cei înțelepți, ci să ne mulțămim cu aceea, că concetățenii de altă limbă își iubesc patria după fazonul lor propriu, și pe lângă toată divergența de semănție, sunt fii credincioși ai ei. Dacă ne dăm seama despre aceasta și avem în vedere faptul acesta, la toate creațiunile noastre, deci și la reforma electorală, nu vom avea nici un motiv să ne temem de elementele dușmănoase, în contra cărora, după cum se afirmă, ordinea de drept trebuie să fie apărută. Căci dacă e vorba de apărare, o apărăm noi toți!”

Dela Ischl. Despre audiența pe care a avut-o Joi Moștenitorul de tron, Francisc Ferdinand, și ministrul comun de externe, baronul Aehrenthal, la Ischl, se scriu prin zărele dela Viena lucruri interesante. Se spune, că nu numai în chestii politice de natură externă și de natură militară a consultat Maiestatea Sa pe ministrul casei sale și pe Moștenitorul de tron, ci și în chestia reformei electorale ce e să se facă în Ungaria. De unde se deduce, că Maiestatea Sa încă nu și-a spus cuvântul din urmă în chestia aceasta. Proiectul de lege, care i-a fost prezentat spre aprobare prealabilă, pentru a putea fi înaintat dietei, se află încă pe masa Maiestății Sale. Se spune și aceea, că Maiestatea Sa ar fi apucat să accepte votul plural, dar cere, ca votarea la tot cazul să fie secretă. De

altcum Maiestatea Sa are cunoștință și despre aceea, că proiectul de lege, așa cum e contemplat din partea ministrului de interne, are se întîmpine mari greutăți în jos, mai ales la cei din partidul lui Kossuth, cari nu sunt aderenți ai votului plural. Cumcă Moștenitorul de tron și ministrul de externe ce sfat au dat Maiestății Sale în chestia aceasta, e lucru pe care nul știe nime, și care nici prin combinație nu poate fi aflat.

Părerea lui Kristoffy. Intrebat din partea unui gazetar asupra părerii ce o are în chestia reformei electorale din Ungaria, fostul ministru Kristoffy, care acum locuiește în Viena, a declarat, că la nici un caz dreptul electoral nu poate să fie altul decât cel puțin cel cuprins în proiectul de lege al guvernului de mai nainte. Așa stă în pactul pe care l-a legat coaliția cu Coroana și guvernul actual trebuie să se țină de pact și să facă astfel legea electorală, ori apoi se — duce. Oricine i-ar lua locul, are o poziție foarte nșoară, pentru că fie că are partid în dietă ori nu are, ar pune la ordinea zilei cu termen fix de rezolvare noua lege electorală, compusă pe baza votului universal, egal și secret, și dacă dieta nu ar vota până la termen legea, ori ar respinge proiectul, ar fi dizolvată, și nouă alegeri s’ar face sub flamura sufragiului universal, iar guvernul ar ieși din alegeri cu o majoritate impunătoare! Așa crede domnul Kristoffy!

„Amicii noștri Sași”. Sub titlul acesta publică „Alkotmány” în numărul de Vineri un prim articol mai lung, în care se face meritată imputare politicianilor maghiari, că tratează pe Români ca pe niște dușmani ai maghiarimei, ceea ce nu sunt, și pe Sași ca pe niște amici ai Ungurilor, ceea ce nici ei nu sunt. „Lupta naționalistilor români, se spune în articol, nu e îndreptată în contra integrității statului maghiar ori a constituției, cu atât mai puțin în contra maghiarimei, ori în contra eghemoniei ei, ci e numai rezultat al fatalilor neînțelegeri și al seducțiilor răutăcioase, cari neconținut fiind alimentate de nefericitele dispoziții luate din partea autorităților, au făcut să se înstrăineze de noi acest popor prețios și plin de viață și să fie aruncat, după un sistem de neînțeles, în brațele inamicilor noștri”. Scriitorul articolului crede, că din punct de vedere politic și național maghiar e mai de mare preț poporul român, numărös, conștient și progresiv în dezvoltare, decât Sașii, în cari nu te poți încrede, pentru că: „România poate să ne fie de mare fo-

FOIȘOARĂ.

Asanca.

— Poveste indică. —

Ce e mai frumos decât femeia, și ce e mai misterios decât femeia?! O enigmă e inima ei, pe care nimeni nu o poate deslega. O mare, ale cărei afunzimi nu le poate nimeni străbate. În fața dumnezeirii cazi în genunchi și te îngrozești de puterile misterii legate de vecinica ei existență. Și tot așa cazi în ghenunchi și în fața ademenitoare frumseții femești, îngrozindu-te de enigma ce stă ascunsă în dosul acestei frumseți, gata să-ți răpească vederea și simțirile. Îmbătat de delicioasele simțiri ale dorului și amorului cazi în fața femeii frumoase, și când te-ai trezit din amețea te întrebi uimit, că oare ce e cuprinsul acestei statuie lucitoare, din ce e ea formată? Și-ți chemi mintea la sfat, după ce inima te-a făcut pe un moment să nu vezi nimica, să nu auzi nimica, și te întrebi, că oare frumsețea aceea femeiască care ți-a răpit vederea și ți-a timpit simțirile, nu ți-a întunecat cumva și mintea și ougetarea senină? Și oricum fii întocmești ougetarea, nu poți să te opuni dorinței de a strânge la sânul tău dulcea icoană. O îmbrățișezi cu deliciu, ca proprietate a inimei tale. Dar în momente de luciditate, spre părerea ta de

rău, dacă nu spre groaza ta, trebuie să constăți, că pe lângă toate plăcerile ce le ai, ai strâns la sânul tău, ai îmbrățișat: dubietatea, nesiguranța personificată.

De mult, foarte de mult, pe când rege în Benar era Brahmadasse, s’a născut Buddha, — nu se știe a cătea oră, — într’un sat neînsemnat al regatului, dintr’o familie brahmană. După ce a ajuns la etatea potrivită, a cerșit școala superioară, perfecționându-se aci în arte și științe, ear în urmă s’a retras pe muntele Himalaia, unde a trăit în post și rugăciuni, hrănindu-se cu poame și cu rădăcini și ducând o viață de pustnic.

Pe vremea aceea tocmai căzuse din ceriu o ființă, care în urma meritelor constatate din partea celor treizeci și doi de dumnezei indici, atinsese perfecțiunea; și căzuse astfel, ca să se oprească pe pământ în mijlocul unui lac cu flori de lotus, dintre cari cea mai frumoasă o primi între latele ei frunze. Era o fetiță, care zăcea acum între frunzele de lotus, ca într’un leagăn de aur. Și lucru de mirat, pe când celelalte flori de lotus, după ce le-a trecut vremea de înflorire, s’au vestejit și și-au pierdut frunzele, — floarea în care se adăpostise fetița aceasta a rămas înflorită și pentru mai departe, și creștea și se dezvoltă, devenind din ce în ce tot mai frumoasă.

Într’o zi a venit pustnicul la lac să se scalde și văzând curioasă apariție, mi-

rat zise întru sine: „Uite, celelalte flori de lotus sunt vestejite și fără frunze, și numai aceasta a rămas scutită de a dierea periciunei. Oare oare să fie motivul?” Și intră în apă, și merse până la floare, pentru a o examina mai cu deamănuntul și din apropiere, iar când dete frunzele la o parte, pentru a lua în privire fusul florii, văzu fetița ghemuită între frunze. Sentimente părințești îl cuprinsă și numai decât se decise să adopteze fata de a sa, convins fiind, că numai prin o minune de sus a ajuns fetița între frunzele floarei de lotus. A luat-o deci cu sine, a dus-o în coliba sa, unde a grijit-o și crescut-o cu dragoste de adevărat părinte.

Și creștea fata și se făcea din zi în zi tot mai frumoasă și mai cuminte. Când era de șesșezpezece ani, atinsese culmea frumseții. Pe pământ nu se găsesc așa ființe frumoase cum era ea, decât poate că numai în cer. Așa era părerea tatălui ei, și de fapt așa și era.

Venise însă odată la pustnicul nostru atotputernicul Sacca, regele dumnezeilor indici, să-l cerceteze și să-i ceară sfatul. Și vede Sacca frumsețea aceasta de fată și-l întreabă pe pustnic, că de unde o are și cum a ajuns în coliba lui, iar pustnicul îi povestește întreaga întâmplare.

— „Dacă are trebuință de ceva, spune-mi”, zise atunci Sacca. „Oare ce i-am putea da?”

— „Locuință, haine, scumpeturi și mâncare, stăpâne!” răspunse pustnicul.

— „Bine! Să fie!” răspunse Sacca, și la moment făcu un palat de cristal pe seama fetei, unde să-și aibă locuința, mai frumoasă decât a unei regine, și unde fata să poată afla cele mai frumoase haine și scumpeturi ce-și poate numai închipui, cum și cele mai bune mâncări și beuturi. Palatul era alcătuit astfel, că atingea pământul când fata voia se între în el ori se iase din el. Iar după ce să afla intrată în palat, se ridica în văzduh întreaga clădire, și așa rămânea atârnată în aer, deasupra pământului, oferind fetei cea mai frumoasă priveliște în toate părțile.

Fata s’a bucurat foarte de plăcuta surprindere ce i-s’a făcut, și a rugat pe pustnicul să-și iee și el locuința în palatul de cristal, dar pustnicul n’a voit. A zis, că misiunea sa pe acest pământ este să trăiască și se moară ca pustnic, pentru că numai așa va putea avea intrare în ceriuri.

Într’o zi trece un codrean, care încă își avea coliba în pădurea aceea, pe lângă pustnicul, și văzând minunata cea mare, palatul de cristal atârnat în aer, întreabă pe pustnicul care tocmai rodea cu dinții sei tociți niște mere pădurețe, că ce e aceea ce se vede lucind așa frumos?

— „Un palat de cristal, în care locuiește fata mea”, răspunse pustnicul.

(Va urma.)

los, dacă vom putea să o câștigăm, precum și spre stricăciune poate să ne fie, dacă o înstrăinăm de noi, pe când frații noștri Sași, chiar și în urma numărului lor disparent de mic, nu pot nici să ne ajute prea mult, dar nici să ne strice". Articolul se termină apoi astfel: „Dacă Românii ar voi să ne iee Ardealul (presupunând că au voe și putere), atunci mâna de Sași și așa nu va putea se împedece acest lucru. Nu e deci alta, decât apucătură goală frasa, că din considerațiuni față de Ardeal suntem așezați la amicitia de dubioasă valoare a Sașilor. Iar din punctul de vedere al maghiarizării, e de tot de neîncredere prietenia unui popor, care în groaza cel cuprinde de limba și cultura maghiară, caută sprijin la Germania cea mare“.

Originea, vechimea și dezvoltarea bisericii creștine la Români, până în veacul al XVI-lea.

Prelegeri din istoria bisericii românești, de prof. N. Dobrescu.*)

Rezum. de Gh. Tulbure.

I.

Istoria bisericii românești fiind știința, care cercetează și urmărește dezvoltarea internă și externă a vieții creștinești la poporul românesc de pretutindeni, este prin însuși obiectul ei o parte integrită a istoriei noastre naționale. Cunoașterea ei este prin urmare o înaltă datorință morală a fiecărui cărturar român, — care poartă în inimă dragostea pentru trecutul neamului său.

Această cunoaștere o îndreptățește și o recere înainte de toate rolul cel important, care l-a avut biserica în curgerea veacurilor trecute la conservarea și înaintarea neamului românesc.

Biserica a avut, anume, un însemnat rol național, întrucât ea a păstrat individualitatea etnică a neamului. Credința religioasă a însoțit tărie oștenilor și domnilor români în luptele cu poporă de altă lege; slujitorii altarului au fost adesea căpeteniile luptărilor; praporii sfinți erau steagurile oștirilor românești, care însușeau curaj și nădejde de izbândă.

Biserica a avut în același timp un însemnat rol cultural, a fost adevărată purtătoare a culturii românești în curgerea veacurilor îndepărtate. Bisericele și tindele mănăstirilor au fost cele dintâi școli la noi. Ciaslovul, octoichul și psaltirea au fost cele dintâi cărți didactice; mănăstirile au fost cele dintâi tipografii și focare de cultură românească; călugării au fost cei dintâi scriitori de cronici. Biserica era deci singura sursă luminătoare în noaptea întunecoasă a veacurilor trecute.

În sfârșit biserica a avut și rol politic, întrucât căpeteniile ei aveau scaun, de drept, în divanul țării, unde se hotărâse soarta poporului. S-au întâmplat și cazuri, când vladica era șeful guvernului (Veniamin Costachi, în Moldova, pe la 1821). Multă vreme vladicii su fost înzeștrați cu putere civilă, judecătorească, în procesele pentru moșii, formând instanța întâia de judecată.

Acest întreg rol al bisericii în istoria neamului nostru trebuie să deștepte în toți fiii ei îndemnul de a-i cerceta istoria și a-i urmări dezvoltarea și organizarea, începând din timpurile cele mai vechi: de când a primit poporul românesc creștinismul.

Cu privire la chestiunea originii și a vechimii creștinismului la Români s-au spus până acum păreri foarte variate, dar nu totdeauna destul de întemeiate. Astfel, s'a susținut de unii, că creștinismul l'ar fi propovăduit la poporul nostru încă sfântul apostol Andrei. Părerea acestora, altcum vrednică de laudă, este însă o pravoslavnică imitație după Ruși, cari încă socot pe apostolul Andrei de primul lor încreștinător. Urzitorul acestei teorii este scriitorul bisericesc Eusebiu, care spune, că apostolul Andrei a lăsat învățătura lui Cristos în Scythia. De aici, unii din

urmașii lui Eusebiu, socotind, că Scythia nu este, decât teritoriul dela gurile Dunării, locuit și azi de Români, au dedus, că apostolul Andrei a adus evanghelia creștină în sânul poporului românesc. De fapt însă, pe vremea lui Eusebiu (sec. IV-lea) sub Scythia se înțelegea stea în treagă dela nordul mării negre. E probabil, că ap. Andrei va fi umblat prin Scythia aceasta, dar dela faptul călătoriei lui pe coasta mării negre și până la încreștinarea Românilor este o largă prăpastie.

Dar teoria aceasta se alungă și mai ușor în domeniul legendelor dacă ne întrebăm: unde ne găsim noi Români pe timpul vieții ap. Andrei, adică pe la anii 60—70 d. Cristos?

Știm, că pe atunci nici Dacia nu era încă colonizată. De popor romanic, și cu atât mai puțin românesc, prin urmare, nu era nici pomenire pe vremea apostolului Andrei.

Tot atât de puțin întemeiată este și o altă părere, emisă mai târziu de învățații școlii ardelenice dela începutul veacului al XIX-lea, în frunte cu Petru Maior. Coloniștii pentru Dacia, zice Maior, fiind aduși aproape exclusiv din Italia și Roma și fiind ei în parte covârșitoare deja creștini la colonizare, urmează în chip firesc, că poporul românesc dela Roma a primit și legea creștină, deodată cu limba sa romană. Un sămure de adevăr poate să cuprindă părerea aceasta, dar e cert, că nu toți coloniștii aduși în Dacia au fost din Italia și în sfârșit nu avem indicii și nu urma cu necesitate imperativă, ca ei să fi fost deja toți încreștinați. Deci și temeliile acestei teorii se clatină.

Foarte ușor se poate spulbera și răzărerea învățatului domn moldovean, Dimitrie Cantemir, care susține, că creștinismul la poporul nostru l'ar fi introdus împăratul bizantin Constantin cel Mare, prin veacul al IV-lea d. Chr. E adevărat, că Constantin cel Mare a purtat un război cu poporația germanică din părțile Daciei și a supus o. Constantin fiind însuși creștin înfocat, putem admite și aceea, că a impus religionea creștină poporației subjugate de dânsul. Aceasta rămâne însă numai o ipoteză, din care nu urmează cătuși de puțin, că Constantin a impus creștinismul acelei poporații și nu urmează, că l-a introdus la poporul nostru, cătă vreme orice dovezi istorice asupra acestui fapt ne lipsesc.

În sfârșit cea mai subredă decât toate este fără îndoială teoria scriitorului ruseic Golubinsky, care în zelul de a înălța valoarea culturală a slavismului nu se sfiește a afirma, că noi Români numai Buğarilor avem să mulțămim, că ne-am desbrăcat de păgânism și ne-am încreștinat. Părerea aceasta, pe cât de tendențioasă, pe atât de hazlie, se topește însă de sine în fața mărturiilor nemincinoase ale istoriei, cari ne spun, că poporul bulgar s'a încreștinat abia după anul 864 d. Chr., cătă vreme la poporul românesc se găsesc urme de creștinism cu mult înainte, încă din veacul al II-lea d. Chr., dupăcum se va arăta mai la vale. Dimpotrivă însă, totmai în terminologia bisericească a Bulgarilor se găsesc cuvinte de origine romană (Crăciun, cuminec, etc.), cari nu le-au putut imprumuta decât dela o poporație romanică învecinată, adică dela străbunii noștri de pe țărmul Dunării.

Față cu aceste teorii greșite, care este calea firească, pe care s'a putut introduce creștinismul la poporul românesc? Care este părerea cea mai apropiată de adevăr în chestiunea originii creștinismului la Români?

Din combaterea teoriilor anterioare am văzut, că noi în ce privește originea creștinismului ne deosebim de popoarele învecinate. N'avem adică un anumit apostol al încreștinării noastre și nu putem zice, că ne-am încreștinat deodată într'o anumită epocă a istoriei noastre, cum s'a întâmplat d. e. cu Bulgarii (pe la a. 864), cu Rușii (pe la a. 980) sau cu Ungurii (pe la a. 1000 d. Chr.) Ceeace înseamnă, că la noi creștinismul a intrat în altă formă, pe altă cale și nu pe calea apostolească, sau oficială de stat. Să cercetăm cu deamăruntul, care putea să fie calea aceasta?

Se știe, că în Dacia cucerită de Romani au fost aduși coloniști din toate părțile imperiului roman, „ex toto orbe terrarum“. Partea cea mai însemnată a coloniștilor era însă din peninsula balcanică și din Asia-mică. Pe timpul colonișării Daciei (veacul al II-lea după Chr.) peninsula balcanică era locuită de Traci și Iliri, dintre cari unii erau de mult încreștinați, oăci, dupăcum știm, însuși apostolul Pavel a călătorit prin părțile lor, înființând comunități creștinești. Se poate admite prin urmare și e foarte probabil, că între coloniștii aduși în Dacia din peninsula balcanică se aflau și creștini, mai

mulți sau mai puțini. Și cu atât mai probabil este, că au fost creștini și printre coloniștii veniți din Asia-mică, leagănul creștinismului și locul nașterii lui Cristos și al apostolilor.

Așadar coloniștii, sau elementul civil contribuie în primul rând la sădirea creștinismului în Dacia.

Noua provincie romană, Dacia, îndată după cucerire este străjuită de soldați romani. La început se așază o legiune de pază, mai târziu două legiuni, iar acestea mereu se sporesc cu recruți și trupe auxiliare. Se poate admite, că între acești legionari recrutați de asemenea „ex toto orbe romano“, s'a nu fi fost și un număr de creștini? Nu se poate, din același punct de vedere, care l-am desvoltat mai înainte cu privire la coloniști. Dimpotrivă, se poate afirma cu deplină siguranță, că între soldații romani din Dacia erau foarte mulți încreștinați. Avem doar chiar mărtiri creștini dintre acești soldați, cum e Sf. George, Sf. Mercuriu ș. a.

După ce-și isprăviau stagiul militar legionarii din Dacia căpătau aici pământ, pentru traiu de sine stătător, în jurul caștelor romane. Ești din armată, mulți dintre ei se căsătoriau, se așezau pe pământul căpătat și întemeiau familii. În chipul acesta legionarii, cari erau creștini, era lucru firesc să întemeieze totatătea nouă familii creștine în Dacia ocupată.

Așadar în rândul al doilea elementul militar încă a contribuit la lăptirea creștinismului în Dacia.

Fără îndoială, că creștinismul introdus la poporațiunea din Dacia pe calea aceasta la început prin veacul II.—III. d. Chr. era lăptit numai în mod sporadic și răspândirea lui se făcea pe încetul. Din faptul acesta unii scriitori și tăgăduiesc existența creștinismului în Dacia prin suta II-a, pe motiv, că dacă există, de sigur ar fi rămas vre-o urmă, vre-o inscripțiune, ceeace însă n'a rămas. Adevărat. Dar cine ar fi cutezat să-și pună epitaful sau altă inscripțiune creștină pe crucea mormântului, cătă vreme creștinismul era încă persecutat? Erau creștini, dar aceștia trebuiau să facă taină din credința lor și nime nu îndrăznia să-și manifesteze prin semne exterioare creștinătatea sa. Prin urmare lipsa inscripțiilor nu înseamnă totodată și lipsa credinței creștine în Dacia.

Dar pe lângă aceste concluziuni raționale întru sprijinirea aserțiunii noastre, că creștinismul era lăptit în Dacia încă prin veacul al II-lea, putem aduce și oarecari mărturii istorice. Astfel, scriitorul bisericesc Iustin Martirul spune, că pe timpul seu (s. II-a) creștinismul era cunoscut aproape la toate popoarele.

Ireneu scrie de asemenea, că credința creștină era lăptită în toată lumea, peste tot pământul.

Iar Tertulian spune, că creștinismul era răspândit între Pasoi, Mezi, Armeni, Azieni, Africani, Getuli, Mauri, Speni, Britani și în locurile Dacilor. În sfârșit scriitorul Origen de mai târziu de asemenea înșiră între popoarele încreștinate pe Syrii, Sarmati și Daci. Mărturiile acestora, oricât avânt retoric li-s'ar atribui din partea unora, au totuși o basă istorică, care ne îndreptățește să susținem, că credința creștină în primele două veacuri d. Chr. s'a răspândit repede la o multime de popoare și în mari depărtări și dacă și n'a străbătut dintr'odată masse întregi, ea-și avea reprezentanți la cele mai multe neamuri și în cele mai depărtate țări.

Pe temeiul acestor dovezi și considerațiuni putem deci să concludem cu siguranță, că creștinismul în veacul II. și III. d. Chr. în Dacia era bine cunoscut și că prin urmare legea creștină la poporul nostru românesc datează de pe vremea Romanilor.

Iar argumentul cel mai puternic, care atestază originea romanică a creștinismului la noi, este însăși limba noastră. Aproape toate cuvintele cu însemnare religioasă d. n. limba noastră sunt de origine latină. Astfel e: Dumnezeu, inger, creștin, cruce, altar, mormânt, oimțir, cuminec, lege, păcat, rugăciune, păgân ș. a., cari toate exprimă noțiunile fundamentale ale creștinismului, și sunt prin urmare o dovadă indiscutabilă, că ele au trecut în limba noastră deodată cu adoptarea acestor noțiuni religioase, deodată cu primirea creștinismului. Iar aceasta s'a întâmplat în veacul al II-lea, când Dacia era încă sub directa înrăurire romanică.

În chipul acesta s'a introdus creștinismul în provincia Dacia, în suta II. d. Chr. și tot pe calea aceasta s'a lăptit și s'a desvoltat și în suta a III-a, până pe la anul 270, când asupra Daciei începe a se revărsa potopul năvălirilor barbare.

Serisoare din Brad.

— 1 Septembrie n.

Astăzi s'au început înscrierile la școala civilă de stat, pentru băieți, în Brad. Dorința Maghiarilor din fostul comitat al Zarandului s'a împlinit deci întru toate. Ba mai mult, deodată cu școala civilă pentru băieți, s'a deschide și școala civilă maghiară privată pentru fete — și încă cu drept de publicitate.

Curentul pentru completarea gimnaziului român din Brad, era de prevăzut că nu va rămânea fără ecou la Maghiarii din loc și giur. În special publicările de colecte pentru gimnaziu, în o foaie română din comitat, însoțite totdeauna de fraze late, au servit drept motive contrarelor noștri, ca să miște toate pietrele spre a li se deschide din partea statului o școală civilă de băieți în Brad.

Este cunoscut memoriul, pe care Maghiarii din Brad și giur l'au subțernut ministrului Apponyi — din incidentul călătoriei sale pe la Arad. S'a arătat, că Maghiarii din Zarand sunt, ori vor fi înghițiți de Români, la cas dacă statul nu le va veni întru ajutor. Ba subțernătorii memoriului s'au provocat și la anii de tristă memorie 1784 și 1848 — când unele familii maghiare au fost decimate, frește, fără a aminti, că și mai mulți au fost decimați și spânzurați dintre Români!

Memoriul nu a rămas fără efect. Ministrul a trimis în anul 1907 prin August pe inspectorul reg. din ctul Hunedoarei la fața locului în Brad.

S'a convocat reprezentanța comunală, la care era prezent și inspectorul de școală regesc. Acesta a cerut dela comună, ca să-i deie locul de pământ, unde fusese țărgul de vite, ca pe acest loc statul să-și poată edifica școala sa civilă. Majoritatea reprezentanților însă a refuzat cedarea locului cerut, motivând refuzul cu mizeria și datorile în cari înnoată comuna politică, iară de altă parte neaflând motivată deschiderea unei școle de stat în Brad.

Inspectorul regesc — om energic — ajutat de direcțiunea băilor de aur dela Ruda — cu numele 12 apostoli — nu a stat pe loc. S'au făcut oferte însemnate, atât de direcțiunea băilor, cât și de particularii maghiari din Brad și giur. Rezultatul este că, în primăvară încă s'au închiriat pe 5 ani casele unui proprietar Maghiar din Brad, pentru școala civilă de băieți, în care să va propune și limba latină. Acum s'a deschide prima clasă, și s'a va continua până la clasa a 6-a civilă. Iară noi Români vom rămânea cu cele 4 clase gimnaziale.

Lupta culturală între Maghiarii din Zarand și între Români s'a începe pe toată linia, și dacă Români de aici nu vor fi destul de bărbăți, și mai prevăzători ca până aci, tot noi vom fi cei învinși. Noi lucrăm cu propriile puteri neconcentrate de ajuns, — la spatele Maghiarilor e statul cu toată puterea.

Maghiarii dispun azi în Brad de o școală de stat elementară cu 2 învățători și 2 învățătoare. Sunt preste 100 elevi români și eleve la acea școală. Maghiarii au deja școală civilă de băieți și școală civilă de fete.

Băieții și fetele noastre, cari au frecventat școala elementară și au finit clasa IV-a deja trec la școala civilă de băieți și la cea civilă de fete. Iară noi? La școala populară română cu un învățător și o învățătoare, apoi la școala pregătitoare de lângă gimnaziu, precum și la gimnaziu, numai preste 14 zile se vor deschide porțile și s'a vor înscrie elevii și elevele. Atunci instituttele maghiare vor fi pline, ticsite de odraslele Românilor! Cred deci, că n'a fost bine că s'a făcut amânarea deschiderii școalelor noastre din Brad până la 14 Septembrie st. n.

Dar lupta culturală începută în centru să va desfășura mai cu înțepire în comunele noastre d. n. Zarand. Aici sabia lui Damocle atarnă asupra școalelor noastre, din cari puține vor mai exista la 1910.

Mai multe școli de ale noastre sunt deja admoniate, din pretura Brad și Baia de Criș. Școalele confessionale din comunele noastre centrale vor fi închise și în locul lor vor răsări școalele de stat și comunale. Vom plăti și bani scumpi și vom fi lipsiți și de dreptul de a alege învățători. Întârzierea noastră va fi perirea noastră.

Deocamdată foaia locală din Brad cu numele „Zarand“ ne descopere, că s'a vor deschide școli de stat în Băița, la care gravitează vre-o 8 comune curat române, la Buceș, unde gravitează iară vre-o 8 comune, la Tarol, la Mesteacăn, la Ribija, la Vafa de jos, la Tarnava, la Vafa de sus, etc. Și procesul de descompunere merge repede și cu puține formalități. În comuna Birtin s'a deschis anul trecut școală de

*) Aceste prelegeri s'au ținut la Valenii-de-munte (România), în seria cursurilor universitare de vacanță inițiate de profesorul N. Iorga. Cuprinsul lor, în care se ating chestiunile cele mai importante și mai controversate din istoriografia noastră bisericească, este de sigur interesant și vrednic a fi cunoscut și de preoțimea și cărturarimea noastră „de dincoace“. Faptul acesta m'a îndemnat să le public aici, în rezumat și fără aparatul științific, după însemnările ce mi-am făcut, ca ascultător al acestor cursuri, ceea-ce însă nu învoalvă în sine, că ne-am identifica întru toate cu expunerile dlui prof. Dobrescu, în special cu cele referitoare la ierarhia bisericii române ardelenice. Eventualele inexactități cu privire la datele istorice sunt a se atribui subsemnatului, iar nici decum domnului Dobrescu, care mi-a îngăduit publicarea prelegerilor dsale, fără a avea însă puțința să le revază. Gh. Tulbure.

stat, în un edificiu privat, astăzi comuna politică a prelatat edificiul școlii confesionale brevi meniu pentru școala de stat.

Și lumea trece la ordinea zilei. În comuna *Veta de jos* s-a adunat reprezentanța comunală și nu numai că edificiul școlar al bisericii pentru școala de stat, dar s-a obligat a plăti încă 5 procente la susținerea învățătorului de stat, cu o umilită cerere, că statul să reflecteze la învățătorul gr.-oriental de acum, care a funcționat până azi și să nu fie aruncat pe stradă. Învățătorul nostru e pus la grația guvernului, mai bine zis, la a protopretului.

În comuna *Mesteacăn*, protopretorele convoacă reprezentanța comunală și o provoacă să se declare pentru școala de stat, și să-i predece edificiul școlar statului. Reprezentanta nu s-a învoiește însă. Tot astfel în *Ribița*, și în *Ormindea*. Când însă statul își va deschide școala se, fie și în edificiu închiriat, după ce noi nu ne am asigurat susținerea școlii confesionale, și nu ne-am obligat a plăti învățătorul conform legii, atunci edificiile noastre școlare vor fi cedate statului, ca și la *Birtin*.

Un cas drastic ne arată pericolul în toată nuditătea. Comuna *Căraciu*, tractul Zarand, unde părintele Andrei I. stăpânește — reprezentanța comunală decide, că nu-și mai trimite pruncii la școala lor, ce o aveau împreună cu Tebea în Tebea, ci pleacă deputație la Deva, la Maria Sa inspectorul școlar și-l roagă să se îndure și să le primească pruncii la școala de stat din *Baia de Criș*, căci ei, Căracenii, nu vor să mai contribuie la susținerea școlii din Tebea. Maria Sa îi primește cu brațele deschise, și fericită să simte deputația. Ce va face acum frunțașă comuna *Tebea*, cu școala și învățătorii săi?

Acestate am aflat de bine ale aduce la cunoștință publică, cu privire la deschiderea unor așezăminte nou culturale în Brad, pentru că dacă se mai poate salva ceva din ce e al nostru, — se fie salvat d'n vreme.

Casandra.

NOUTĂȚI.

Maiestatea Sa a plecat astăzi, Luni, la orele 7 dimineața, cu tren special de curte, dela Ischl, peste Viena, la Budapesta.

Delegațiunile. Pe 29 Septemvrie n. c. sunt convocate delegațiunile la Budapesta, în sesiune ordinară, care să crede că nu va fi mai lungă decât de trei săptămâni.

Personal. Terminându-și consistorul metropolitan lucrările Sâmbătă la amiază, Preasfinția Sa, Episcopul Ioan I. Papp al Aradului, a plecat Duminecă dimineața la reședința sa.

Jubileul Monarhului. Se scrie dela Viena, că în luna Noemvrie va veni la Viena Tarul Rusiei, Nicolae II, pentru ca se felițe în persoană pe Monarhul nostru din incidentul jubileului de 60 de ani de domnie, iar Sultana din Turcia va trimite cam tot pe atunci o delegațiune la Viena, condusă de fiul său cel mai mare, Achmed.

Alegerea de episcop pentru văduvita eparhie a Caransebeșului se va face, conform hotărârii consistoriului plenar din Caransebeș, în 4 Octomvrie n. c.

Cas de moarte. Prințul Dim. Mihail Sturdza, fiul cel mai mare al lui Vodă Mihail Sturdza al Moldovei, a încetat din viață la castelul său din Dieppe, în etate de 91 ani. Decedatul lasă o avere de peste 100 milioane, compusă din întinse domenii în Moldova, în Basarabia și în Bucovina, și din un capital în numerar de 30 milioane. Corpul defunctului a fost adus în țară și înmormântat la Cihbiu, jud. Iași. Decedatul trăia numai în Franța.

Serbările Sașilor, ținute anul acesta în Cincul-mare, vor avea continuare, după cum scriu ziarele maghiare, la judecătoria. Gendarmii au făcut adică arătare la tribunul regesc din Ibașfaleu, că în cursul sărbătorilor s'ar fi rostit și vorbiri de cuprins agitatoric, și pe baza arătării lor tribunul a început cercetare în contra celor vinovați. Crima cea mare a S-șilor ar fi aceea, că s'a accentuat din partea unor oratori de ai lor, că ei vreau se rămână aceea ce sunt, Germani! Intru adevăr, mare crimă!

Procese noi. Ziariului „Gazeta Transilvaniei” i s'au mai intentat trei procese de presă, pentru următoarele articole: *Să-luț din America*, corespondența publicată în numărul 86 anul curent, *O scrisoare către Björnson*, publicată în numărul 95 și primul articolul *Serbilor veseli*, din numărul 120, în esri procurorul a descoperit d-licul agitației, savârșit prin presă.

† George Novacovici, candidat de avocat, un bun și înflăcărat apărător al drepturilor poporului român, a decedat la părinții săi în granița militară din Banat. Olinhească în pace.

Adunare poporală e convocată pe Duminecă în 13 Septemvrie n. în Făgăraș, Piața mare. Se va ține la orele 12 din zi. După constituire se va vorbi despre situația politică din țară, și se va propune înaintarea unei adrese la dietă, pentru înarticulară în lege a votului universal, egal, secret și fără restrângeri.

† Anica Opresan n. Sârb, preoteasă, după scurte dar grele suferințe, în al 64-lea an al etății și al 48-lea al căsătoriei, mărțuristă fiind cu sfintele Taine, și-a dat sufletul în mâinile Creatorului, în 4 c. st. n., la orele 4 dimineața, în Târnăvița. Rămășițele pământești ale adormitei în Domnul s'au așezat spre vecinică odihnă, Duminecă în 6 Septemvrie n., la orele 1 d. am., în cimiterul bisericii ort.-rom. din Târnăvița. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

Nouă școală civilă. Ministrul de culte și instrucțiune publică a deschis în Hațeg o școală nouă civilă de stat, în care se propune și limba latină, pentru ca absolvenții de clasa a patra civilă se poată trece în clasa a cincea gimnazială. Fiindcă elevii vor fi aproape numai români, ministrul a ordonat, ca se fie propusă și limba română, în mod obligator pentru elevii de naționalitate română.

Ucișagul guvernatorului. În procesul studentului ruten Sucinski, care a împușcat pe contele Potocki, guvernatorul Galiei, a adus sentință curtea de casatie dela Viena. A nimicit sentința forului prim, care condamnase pe Sucinski la moarte prin ștreang și a ordonat pertractare nouă, având însă mai întâi să fie supus acuzatul unui minuțios examen medical pentru a se constata, dacă îi este mintea în regulă.

Baronesă arestată. Baronesa Bánffy Jolán a fost arestată și pusă în Albulia în arest preventiv, pentru că a furat o scrisoare cu bani dela posta din Teiuș, și banii i-a cheltuit, făcând târgueli număroase. În scrisoarea furată se aflau 4200 coroane, din care sumă s'au mai aflat la d-șoara, când a fost arestată, cam o mie de coroane. Restul era cheltuit.

Zăpadă. Din Innsbruck se scrie, că pe acolo a căzut zăpadă groasă z-lele trecute. Asemenea și pe la Lemberg.

Fabrică de hârtie. În Poiana-Măru-lui, lângă Caransebeș, se înființează o fabrică nouă de hârtie, cu capital de un sfert de milion de coroane, care după trebuințe va fi urcat. Fabrica va fi ridicată în apropierea riului Bistra.

Pagube mari. În Galiciia au fost anul acesta furtuni mari, cu ghiață și esundări mai multe, cari au făcut pagube enorme pretutindenea. La guvernorul țării s'au adunat acum rapoartele din toate părțile despre stricăciunile cauzate de ghiață și de esundări, și s'a constatat, că perderile în țara întreagă fac osută douăzeci și șapte de milioane de coroane.

Meseriașii recunoscători. În ședința de Joi (3 Septem. n. c.), comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”, luând act de mulțămitea consistorului diecesan din Caransebeș pentru condolențele adresate de meseriași din Sibiu din prilegiul morții bunului arhieru Nicolae Popea, comitetul cu considerare la faptul, că P. S. Sa și-a testat o mare parte a averii pentru clesă meseriașilor și cu considerare la împrejurare, că P. S. Sa a fost nașul steagului Reuniunii și unul din cei mai calzi sprijinitori ai ei, hotărâre a luat ca „fondul masa învățăcelilor meseriași” să poarte pe veci numele „Fondul episcopului Nicolae Popea pentru masa învățăcelilor”. Tot în aceea ședință comitetul a luat act cu mulțămitea de darul de 20 cor. făcut acestui fond de Preacuvioșia Sa dl vicar Vasile Mangra din Oradea-mare, în loc de cunună peritoare pe osciugul blândului episcop Nic. Popea.

Procesele „luptei”. Ziariul „Lupta” anunță, că redactorul ei responsabil a fost chemat în 4 Septemvrie n. la judecătoria de instrucție, care i-a comunicat, că i s'a făcut proces de presă, pentru un articol al poetului norvegian Björnson, reproduc în coloanele „Luptei” din un ziar francez.

La fondul Victor și Eugenia Tor-dășianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Stefan Moga, măestru fran-zelar, soția sa Ana și copiii lor Eugenia, Aurelia, Stefan, Lucreția, Remus și Livius, dela toți 2 cor.; Dr. N. Regman, prof. preparand., Caransebeș, 20 bani; Toma Giurgiu, par. în Purcăreni, 1 cor.; dna Livia Dr. Crăciunescu, 30 bani; Gligorie Boldea, locot. Cluj, 50 bani; Ana Moldovan, în amintirea răposatei sale mătușe Elena Muntean n. Moldovan 1 cor. și ne-consolatul Ioan Mircea, paroh în Richișdorf, în amintirea soției sale Sofia n. Renghea, 5 cor.

Teatru unguresc. Vineri și Sâmbătă s'a dat opereta *Varázskeringő*, cu succes desăvârșit. Teatrul a fost plin de tot Vineri, și a fost bine cercetat și Sâmbătă. Singuraticii cântăreți au fost aplaudați cu căldură din partea publicului mulțămite cu prestațiunile lor. Eri, Daminecă, s'a jucat piesa din popor *Nári*, asemenea cu bun succes și în fața unui public număros. Astăzi, Luni, să dă piesa *Ocskai brigadéros*.

Aviz. Să află de vânzare „Gazeta de Transilvania” din anii 1838—1845, compactată în pânză, fie care an separat, și „Telegraful român” din anii 1853—1857, asemenea compactat. Cine dorește să aibă colecțiunile acestea prețioase și rare să se adreseze la Ana vâd. Iacob Mureșan n. Ienei în Cluj. (Kolosvár) Heltai utca 5.

Cea mai mare putere naturală vindecătoare, cunoscută de toată lumea e electricitatea. Autorități medicale special recunosc electricitatea, că singurul mijloc de vindecare folositor și sigur. Creerii și trupul omenesc compun bateria electrică, nervii conducerea electrică. — Simțământul prins de nervi compune mersul electric, prin urmare mișcarea organelor se bazează pe electricitate. Este fapt constatat, că în cele mai multe cazuri de boală, electricitatea e metodel de vindecare. Se folosește deci electricitatea. „Electro-Vitalizer” e cel mai ideal aparat electrit de vindecare ceace se descrie amănunțit în cartea acum apărută: „Metoda electrică modernă de vindecare”. Acest tratat folositor se trimite gratis și franco în plic închis prin inst. „Electro-Vitalizer” ord. med., Budapesta, Karoly körut 2. Mezzanin 56.

Din despărț. „Asociațiunei”.

Convocare.

În calitate de delegat al comitetului central al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român”, în sensul §-lui 5 din „Instrucțiunea pentru organizarea despărțămintelor noave ale Asociațiunei” prin aceasta învît pre toată inteligența și poporul de pe teritoriul cercurilor pretoriale ale Lăpușului unguresc și C. Mănăsturalui (teritoriul noului despărțământ) la adunarea constituantă, ce se va ține în 8/21 Septemvrie 1908 la 3 oare p. m. în școala gr.-cat. din Lăpușul-unguresc (Magyar Lapos).

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Constituirea biroului.
3. Inscrierea de membri.
4. Alegerea comitetului cercual.
5. Verificarea procesului verbal.

La adunare sunt binevăzuți toți sprijinitorii și iubitorii de cultura neamului.

Gherla, 1 Septemvrie 1908.

Ioan Georgiu.

Mulțămite publică.

Cu prilejul producțiunei și petrecerii aranjată de tinerimea română din Avrig în 15/28 August a. c. au binevoit a contribui cu suprasolviri următorii:

Dnii Fleissig 5 cor., Vasile Maxim 4 cor., Victor E. Preda 2 cor., dna N. Mandea 1 cor., dnii Mih. Agrean 1 cor., N. Popoviciu 60 fil., Dr. Sgismund Segall 40 fil., N. Bergelezan, Vasile Corcodel, și Traian Dordea câte 20 fil.

Marinimoșilor suprasolvitorii li se aduc și pe calea aceasta mulțămitele cuvenite.

Comitetul aranjator.

Cartea stuparilor săteni.

Vânzându-se ediția primă a broșurei „Cartea stuparilor săteni” de R. Simu, edată de „Reuniunea română agricolă Sibiană”, comitetul a scos-o acum în a 2-a ediție. Ediția a 2-a e tipărită în tipografia arhidiecezană din Sibiu. Prețul ei e 70 bani, cu portul postal 80 bani și s'a poate procura dela Reuniunea agricolă și dela toate librăriile noastre. Eată „Prefața” la ediția a II-a:

Cum era de prevăzut ediția I a acestei cărțițele a găsit „răsunetul dorit”, fiind bine primită de publicul nostru cetitor. Semn că trebuința ei a fost simțită și că ea a umplut un gol în literatura noastră economică pentru popor.

„Cartea stuparilor săteni” este și azi, ca și acum zece ani, unica scriere întocmită anume, ca să fie înțeleasă pe deplin și de plugarii noștri, mai puțin îndemânatici în meșteșugul cetitului, și ca totodată să fie cetită cu folos și de cărturari.

Cerându-ni-se mereu exemplare și acum după ce ediția I s'a trecut, credem că facem lucru bun, scoțând această carte în a doua ediție, contribuind în chipul acesta și pe viitor la răspândirea cunoștințelor despre stupărit, spre care scop Reuniunea noastră stăruie de un șir îndelungat de ani și prin prelegeri ținute de autorul acestei cărțițele, cum și prin împărșirea de roi, coșnițe mobile și recuizite de stupărit.

Dorind ca jertfele Reuniunii noastre pentru răspândirea stupăritului să fie încununate de izbândă, ne simțim plăcut îndatorati a mulțami firmei „Kraimer Handelsbienenstand Bar. Rothschild” din Weixelburg, care ne-a dat clișeurile în folosire pentru această ediție.

Sibiu, August 1908.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comit. Sibianului”.

Cărți și reviste.

Anunț literar. Păr. D. Voniga din Gyirok vestește tuturor celor interesați, că opul său: „*Parnese sau cuvântări pentru toate ocaziunile ce obvin în oficial pastoral al preotului*” va apărea în curând și celor abonați li-se va espeda cam pe la finea lunii Septemvrie. Totodată roagă pe acei on. domni preoți, cari încă nu au răspuns apelului de abonare, să trimită declarația ce li-s'a trimis, cu atât mai vârtos, că opul fiind mai voluminos decât cum s'a contemplat, după apariție se va vinde cu preț mai urcat decât cel determinat în declarațiunile de abonament. Prețul se trimite ulterior, adică după primirea opului abonat.

Poșta redacției.

Dlul N. T. în A. Cartea „*Român parasztok*” se poate procura dela librăria Stark Nándor, Budapesta, IV Papnöveldeutca 3.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spăla cu ușurie
Rufe de murdărie
Săpun „Schicht” de vei întrebuința
Mult năcaz îți vei cruța!

Puterea minunată și intensivă de curățat a
Săpunului Hirsch a lui Schicht
provine din felul unic de fabricare și din alegerea precaută a materialului!

Săpunul Hirsch a lui Schicht

crută mâinile, rufe! Te crută de osteneală și năcaz, crută și sănătatea! Crută bani, timp și lucru. 30,000 cor. garanție de curățenie.
(155) 3—8

Nr. 365/1908.

[252] 1—3

Concurs.

Pe baza ordinului ven. Consistor din 10 Iunie a. c. Nr. 6650 Bis., pentru întregirea parohiei de clasa II **Cărpiniș**, în tractul protopresbiterial Abrud, se scrie nou concurs cu termenul de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-și substearnă cererile de concurs, înscrise conform normelor din vigoare, în termenul arătat, la subsemnatul oficiu protopresbiterial, și cu prealabila încredințare a acestuia, se vor prezenta înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Abrud, 1 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiterial gr. or. român al Abrudului în conțelegere cu comitetul parohial.

Petru Popovici
protopresbiter.

N. M. 3325/1908.

[260] 1—2

Concurs.

La căpitănatul poliției orașeneze în Szászsebes e a să ocupa postul de Diurnist împreună cu un diurn de 2 cor. 60 fil.

Reflectanții la acest post sunt datori a-și înainta rugărilor scrise cu mâna proprie, prevăzute cu timbru de 1 coroană, documentând cumcă posedă limba germană și maghiară în vorbire și scrisie iar cea română în vorbire, până în 15 Septemvrie a. c. la magistratul orașeneze.

Szászsebes, la 1 Septemvrie 1908.

Magistratul orașeneze.

Nr. 616/1908

[261] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători dela școalele confesionale gr.-ort. române în comunele mai jos numite din protopresbiteratul Târnava, se scrie prin aceasta concurs cu termen de 30 zile dela datul de jos.

1. **Bobahalma**, cu salariu de 600 cor. din repartitie, și rețut de cuartir 20 cor.

2. **Laslaul-român**, cu sa'ar de 600 cor. din cassa bisericeii, cuartir în edificiul școlar și lemne de foc în natură 2 stănjini.

Cuincuenalele se compută la aceste posturi numai pentru anii serviți după instituirea definitivă la aceste școale, deci anii serviți la alte școale nu se consideră.

Învățătorii aleși primesc pe lângă altele îndatorirea să cânte cu elevii Dumineca și în sărbători la liturgie în biserică.

Doritorii de a ocupa vreunul din aceste posturi să-și aștearnă cererile prevăzute cu documentele prescise subsemnatului oficiu (u. p. Küküllővár) în termenul deschis și să se prezente în vre-o Duminecă sau sărbătoare în comună spre a-și arăta aptitudinea în cântări.

Cetateadebaltă, 20 August 1908.

Oficiul protopresbiterial ort. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopop.

Nr. 160—1908.

[263] 1—3

Concurs.

Se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român” pentru ocuparea următoarelor posturi de învățători din tractul Cohalmului:

Paloș pentru două posturi de învățători, fiecare post cu salariu de 600 cor., cuartir și lemne de foc, iar cu începerea anului școlar 1909/10 cu salariile de câte 1000 cor. conform legii școlare.

Quincuenalul prim se va solvi numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt în posturile de aici.

Dela concurenți se cere să vorbească perfect și limba maghiară, și unul dintre dășii să aibă cunoștințe musicale ca să poată instrui și conduce un cor cu mai multe voci. Concurenții înainte de alege se să se prezente în biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântări și spre a i cunoaște poporul.

Valendorf pentru un post de învățător cu salariu anual de 600 cor. cuartir și lemne de foc.

Dăișoara pentru al doilea post de învățător cu salariu anual de 600 coroane, lemne de foc și cuartir plătit dela popor. Alesul învățător va fi obligat a cânta împreună cu celalalt învățător în strană în Dumineci și sărbători.

Concurenții se știe bine și limba maghiară în scris și vorbire, și ca aleși să învețe pe copii răspunsurile liturgice și să le cânte cu ei în biserică în Dumineci și sărbători.

Suplicile concursuale cu documentele prescise prin legea școlară să se tri-

mită subsemnatului oficiu protopresbiterial în termenul indicat.

Cohalm, în 22 August 1908.

Oficiul protopresbiterial al Cohalmului, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Szebenvármegye alispányától.

Szám: 8118/1908 II.

[257] 1—1

Versenyárgyalási hirdetés.

A nagyszében — nagydisnód czódi th. körút 10—15 km. szabadnak áthelyezésére vonatkozó és a vármegyei közigazgatási bizottság által 1908 I. június hó 11 én 1158/1908 sz. a. 36813 K. 96 fill. költséggel engedélyezett munkálatok biztosítása céljából 1908 evi október hó 6-ik napján (Kedd) d. e. 10 óra Szebenvármegye alispányi hivatalnál a vármegyei ház kis üléstermében tartandó új zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetek ki és felhívom a versenyleni ohajtókat, hogy fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó és pecsételt ajánlataikat Szebenvármegye alispányához címezve fentebb kitett nap. d. e. 9 óráig anyival inkább adják be, mivel a későbbben érkezett ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni. — Csak szabályszerűen kiállított és pecséttel lezárt, sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás a' vétetni. — Az ajánlatokhoz az általános feltételekben elő írt az engedélyezett költség 5% ának megfelelő bántpénz a nagyszébeni m. kir. adóhivatalnál történt letételeiről szóló nyugta és átadandó. — A versenytárgyaláson az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek és az ajánlattevők ajánlataikkal még 30 napig kötelezettségben maradnak.

Azon ajánlattevők, k k Szebenvármegyével eddig üzleti össz. kötetésben nem állottak. tartoznak megbízhatóságukat a brassói kereskedelmi és iparkamra által kiállított bizonyítvánnyal igazolni. — A fennebbkijelölt munkálatokra vonatkozó tervek és összes iratok a nagyszébeni m. kir. államépítészeti hivatalnál a hivatalos órákban megtekinthetők. Ehelyt megjegyzem, hogy a munkálatok bevégzése érdekében a vállalkozó későbbi kéérése a közigazgatási bizottság hajlandó lesz a körülményekhez képest a határidőt meghosszabítani, tehát erre későbbi határozaok zatal fentartatik. Végül kijelentem, hogy Szebenvármegye fentartja magának az n jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül tekintet nékül az ajánlott á ákra — szabadon váaszthasson és hogy a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úrnak előegyes kivánásához képest a terveken módosítást eszközölhesen.

Nagysz ben, 1908 é. aug. hó 19 én.

Alispán h.

Stroia
vm. főjegyző.

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător în comuna **Mucundorf**, tractul Cohalmului se scrie concurs cu termen de 10 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt 300 cor. dela P. V. Consistor arhidiecezan, 300 cor. din cassa bisericii, cuartir în edificiul școalei și lemnele necesare de foc.

Cererile de concurs au să fie înaintate la oficiul protopresbiterial până inclusive 30 August v. 1908.

Cuincuenalele se vor computa după anii de serviciu începând cu ziua introducerii în oficiu.

Alesul va avea să cânte cu elevii în decursul sf. liturghii.

Mucundorf, 19 August v. 1908.

Harion Enciu
par. gr.-or.

[254] 2—3

Nr. 318/1908.

[244] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători la școalele populare confesionale gr.-or. române din comunele mai jos numite în protopresbiteratul Iliei, să scrie prin aceasta concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Booz**, cu salariu de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir, lemne de foc și grădină școlară.

2. **Târnăvița**, cu salariu de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir, lemne de foc și grădină școlară.

3. **Brădățel**, cu salariu de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir și lemnele necesare de foc.

4. **Glodghilești**, cu salariu de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir și lemnele necesare de foc.

5. **Furcsoara**, cu salariu de 600 cor. și anume: 500 cor., din darea cultului bisericesc și 100 cor. din fondul de bucate, cuartir în natură, grădină și lemnele necesare de foc.

Cel ales va avea a provedea învățământul și în școala de repetiție.

6. **Sirbi**, cu salariu de 600 cor. din da-

rea cultului bisericesc, cuartir, grădină școlară și lemnele necesare de foc.

7. **Valealungă**, cu sa'ar de 600 cor. din darea cultului bisericesc, cuartir corăspunzător și celelalte edificii economice, grădina prescisa de lege și lemnele necesare de foc; alesul va funcționa și ca cantor, pentru care va primi venitele cantorele îndatinate.

Salariile cu 1 Iulie 1910 să vor întregi parte din mijloacele bisericilor parte dela stat până la suma prescisa de lege.

Cuincuenaliile la aceste posturi să compută numai după anii serviți la respectiva școală, după instituirea definitivă.

Aleșii învățători primesc pe lângă altele îndatorirea să cânte cu elevii Dumineca și în sărbători la liturgie în biserică.

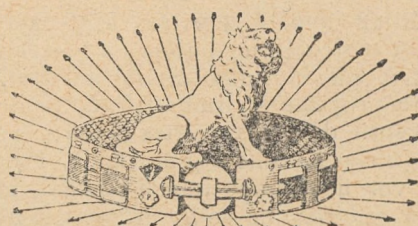
Doritorii de a ocupa vreunul din aceste posturi, să-și aștearnă cererile prevăzute cu documentele prescise subsemnatului oficiu în termenul deschis și să se prezente în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică din respectiva comună spre a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic.

Ilia, la 7 August v. 1908.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. român al Iliei, în conțelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresb.

Este în general cunoscut, că

ELECTRICITATEA

folosită în forma și puterea adevărată este în prezent cel mai sigur factor vindecător, în special în cazuri de nervozitate, neurastenie, reumatism, dureri de spate și cap, dureri de stomach și intestine, slăbiciune de inimă, paralisare etc. și tot felul de slăbiciuni.

Aceste două favoruri sunt împreunate în cel mai genial chip în **ELECTRO-VITALIZER**-ul nostru.

De simțiți dar, că vă e sănătatea atinsă, că vă dispar puterile, nu întârziati a vă adresa cu toată încrederea institutului nostru condus de medici și da-ă trimiteți couponul acesta, primit în plic închis gratis și franco, opul nostru bogat ilustrat, despre: „**Tratamentul electro-terapiei moderne**”.

Institutul Electro-Vitalizer ord. de medici, Budapesta, Károly körút 2. Mezzanin 56.

Di Gavril Herezeg din Kará sond, serie:

Folosirea de 6 luni a aparatului Elektro-Vitalizer, mi-a scăpat pe soa ră mea de următoarele suferințe: nervozitate, dureri de cap, bătăi de inimă, oboseală, lipsă de apetit și de simțirile de spaimă; pentru ceace prea st. Dle Doctor vă sunt dator cu cea mai mare recunoștință. Aparatul îl voi recomanda cu cea mai mare căldură. Vă dau voie a da această epistolă publicității, căci conținutul ei corăspunde pe deplin adevărului.

Coupon pentru carte gratuită.

Cătră Institutul Electro-Vitalizer ord. de medici, Budapesta, Károly körút 2. Mezzanin 56. Vă rog trimiteți mi opul: pentru domni, pentru dame.

Un tratament asupra electro-terapiei moderne, gratis și franco în plic închis.

Numele: _____
Adresa: _____

Panorama originală a lumii.

(Filiala Pasagiului Berlinez).

Piața mare Numărul 9

lângă palatul lui Brukenthal.

Intrare și privire în orice timp al zilei

dela 9 oare dimineața până la 1/2 10 seara.

De Luni în 31 August până Duminecă în 6 Septemvrie 1908:

Sweisul săseso

și

Sportul de urcat în munții de peatră și nisip ai Elbei săsești.

Ciclul I.

Prețuri de intrare: Pentru oameni mari 40 b., copii, școlari și soldați 20 b., Blocuri cu 6 bilete cor. 180, Blocuri pentru școlari 7 bilete cor. 1.—, Mercurea și Sâmbăta până la 5 oare intrare cu 12 b. pentru copii și elevii tuturor institutelor. Bilete pentru societate 100 bucăți cor. 25.—.

In fiecare săptămână altă serie.
Serile odată predate nu se repetază.

(235) 3—

APĂ MINERALĂ PHŌNIX
DIN BUZIÁS

Arată un rezultat frapant la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, bogată în acid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împröpetează.

Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburii de rărunchi și beșică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum și la catarale ale secrețiunei. — Prospekte trimite la cerere administrația

Direcțiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.
(286) 80—100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Adam I., Constanța pitorească . 2—
Brediceanu, Doine și cântece caet I/II 4—
Brediceanu, Jocuri caet I/III . . . 4—
Sandu Aldea, Pescar de Islanda 1:50
„ Sfarurile unui plugar luminat I. —50
Vlahuță, Din trecutul nostru . . 3:50
Cărțile pentru școalele populare după catalog separat.